

Liikenne- ja viestintävaliokunta 7.11.2019

Yksityisteiden valtakunnallinen merkitys

Suomen Tieyhdistys on julkaissut yhdessä kahdeksan muun tahon kanssa selvityksen yksityistieverkon merkityksestä yhteiskunnalle. Selvitys on professori Jorma Mäntysen johtaman WSP Finland Oy:n työryhmän tekemä.

Yksityistieverkolla on tärkeä merkitys tien osakkaille, mutta tämän lisäksi myös laaja valtakunnallinen merkitys. Tämän vuoksi myös valtion pitää kantaa huolta yksityistieverkon kunnosta ja sen rahoituksesta. Yksityistieverkon pituus on 370 000 kilometriä ja sen varrella on pysyvää asutusta ja noin 250 000 omakotitaloa. Verkkoa käyttää arviolta 2 miljoonaa suomalaista. Vuosittaiset yksityisteiden tienpidon kustannukset ovat noin 200 miljoonaa euroa.

Elinkeinoelämä

Selvitystyön mukaan yksityisteiden varrella toimii noin 33 000 yritystä ja noin 40 000 maatilaa. Näiden merkitys metsätalouden ja elintarviketeollisuudelle ohella, kansantaloudellemme ja työllisyydellemme on merkittävä. Metsäteollisuuden raakapuukuljetuksista yli 90 %:a lähtee yksityisteiden varrelta rekkakuljetuksina, ja yksityistieverkon merkitys on näin aivan olennainen, vaikka loppumatka tehtaalle kulkisikin junakuljetuksin tai uittamalla. Metsäteollisuus yksin tuottaa Suomen kansantalouden vientituloista 12 miljardia euroa.

Myös kasvava matkailuelinkeino hyödyntää laajalti yksityistieverkostoa.

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Yksityistiet ovat välttämättömiä Suomen sähköntuotannolle ja huoltovarmuudelle. Sähköverkon huolto ja rakentaminen tapahtuvat yksityisteitä hyväksi käyttäen. Uusiutuvan energia, kuten tuulivoiman ja bioenergian tuotanto, edellyttävät toimivaa yksityistieverkostoa. Kotimaiset polttoaineet kerätään yksityisteiden varsilta. Metsäteollisuudessa syntyy hakkuutähteiden ohella lisäksi sivuvirtoja, joista voidaan valmistaa biopolttoaineita. Iso osa tuulivoimaloista sijaitsee yksityisteiden varsilla. Yksityistiet mahdollistavat siis Suomen energiapolitiikan. Myös poliisi, palo- ja pelastustoimi sekä rajavartioston toiminta nojaavat vahvasti laajaan yksityistieverkkoon.

Virkistys

Yksityisteiden varressa suomalaisilla on noin 190 000 loma-asuntoa. Suomen väestön sijoittuminen muuttuu kesäkuukausina merkittävästi ja selvityksen mukaan maaseudun asukasmäärä kasvaa heinäkuussa noin puolella miljoonalla. Jokamiehenoikeus yhdistettynä laajaan yksityistieverkkoon luo pohjan suomalaiselle elämäntavalle, vapaalle luonnossa liikkumiselle ja virkistymiselle. Kansallispuistot ovat kasvattaneet suosiotaan vierailukohteina ja usein niihin saavutaan yksityisteitä pitkin. Esimerkiksi Repoveden kansallispuiston reilut 100 000 kävijää saapuvat kohteeseen kolmea yksityistietä pitkin.

Kaupungit tarvitsevat yksityisteitä

Kaupungit ja niitä ympäröivät maaseudut ovat erittäin vahvassa symbioosissa toistensa kanssa. Pelkkä väestömäärän tarkastelu antaa yksipuolisen, jopa harhaisen kuvan maaseudusta. Kaupungistumisen trendi ei olisi mahdollista ilman maaseutua – ja sen yksityistieverkkoa.

Valtion rooli yksityisteille

LVM:ssä valmisteilla olevassa 12-vuotisessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa tulee käsitellä yksityisteitä osana liikennejärjestelmää ja suunnitelmaan pitää sisällyttää yksityisteiden kehittämisohjelman.

Tieyhdistys arvioi, että 40 miljoonan euron vuosittainen rahoitus riittäisi yksityisteiden korjausvelan kasvun pysäyttämiseen. Erillisellä ohjelmalla valtion tulisi tämän lisäksi kartoittaa elinkeinoelämän kuljetusketjujen kannalta merkittävimpien yksityisteiden ja erityisesti niiden siltojen kunto ja laittaa nämä kohteet kuntoon erillisellä korjausohjelmalla.

Ruotsissa valtio sijoittaa yksityisteihin noin 120 miljoonaa euroa vuodessa, kun Suomessa panostus on 15 – 20 miljoonaa euroa vuodessa.

Alempiasteinen tieverkko kokonaisuutena

Yksityisteiden lisäksi koko alempiasteinen tieverkko on hälyttävän huonossa kunnossa. Liikennejärjestelmä ja kuljetusketjut eivät toimi kokonaisuutena, jos ainoastaan pääteiden ja ratojen kuntoon kiinnitetään huomiota. Nämä verkon osat on syytä pitää kunnossa ja estää korjausvelan syntymistä niiden osalta, mutta myös alempiasteinen tieverkko pitää saada elinkeinoelämää ja väestön tarpeita tukevaan kuntoon.

Tällä hetkellä päällysteiden keskimääräinen uusimisväli on 164 vuotta teillä, joiden liikennemäärä on alle 350 ajoneuvoa vuorokaudessa (15875 km). Yhdysteillä (24 262 km) keskimääräinen uusimisväli on noin 53 vuotta. Käytännössä näiden teiden osalta ei tehdä mitään. Yhdysteiden osuus valtion koko tieverkon pituudesta on noin kolmannes.

Nina Raitanen, toimitusjohtaja

Simo Takalammi, johtaja (yksityistieasiat)

Suomen Tieyhdistys